

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 31.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leyggardag hin 4. august 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarnaðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Rumbul og villleiðing og ræddir menn.

Um kl. 3 tíðina ólavsøkudag, júst tá ið fólkíð var við at stíma niðan á fótbóltsplenu, sást maður sláa plakát upp um, at Jóannes bóndi skuldi røða á Doktaragundini kl. 6 um kvöldið.

Tað kann vera, at tað var henda seina lýsing, ið gjørdi, at so gott sum einki fólk møtti á fundarplássinum tað ásettum tíðina, ella er tað so, at fólk eru við at keðast av at hoyra tað sama ár eftir ár av Jóannes bónda.

Ósing er í tí føroyska politiska lívinum: »Højfinansen« vil reka tingmenninar út o. s. fr. Vit vóru tí forvitnir og leitaðu okkum oman móti fundarplássinum, tá ið fundartíðin var komin. Men á vegnum møta vit Jóannes bónda við nokrum vestanmonnum og einum skóði av vinum aðrastaðni úr Føroyum.

»Einki fólk er møtt. Vit fara niðan í kommunuskúlagarðin, har er fólkíð,« heldur Jóannes fyrri. Ja, »tá ið fjallið ikki vil koma til Mohamed, má Mohamed koma til fjallið,« leggur ein skyldmaður Jóannesar úr Vági til.

Tvær ósannheitir.

»Vit sjálfstýrismenn skrivaðu undir við »forbehold,« royndi Jóannes bóndi at undirstrika í sínum fjáltratu orðum um finansplásemjuna. Oll, ið kenna til maingagongdina í finansplásemjuni undrast og spurdu: Er maðurin rættisráðgævi? Hann má ið hvussu er vita, at ein er so vorðið í Føroyum, at tað ikki ber til at tala einsamallur. Og vit megu siga sannleikan, ið er at Jóannes bóndi hevur skrivað undir finansplásemjuna uttan minsta stav av »forbehold«.

Hví skava útyvir her? Er sjálfstýrið við Jóannes sum oddamann bangið fyrri »Højfinansen« ella hvat eru »motivini« fyrri hesari jongleran og broytan av fakta?

Ella er Jóannes bóndi við at koma í barndomi og virkliga meinar, at tann leysi pappírskeytin, hvar hann letur ministerið vita, at hann framvegis er sjálfstýrismaður, kann hann virkliga suggera seg til at trúgva og halda, at hesin keyti er eitt »forbehold« til semjuna um, hvussu vit skulu loysa havna- og vegamálini tey fyrstu 5 árin? Ja, er hetta álvarameining

Jóannesar, ráða vit honum til at leita sær hvíð og seta annan mann í sitt stað.

Vit hava fatað henda pappírskeyta sum eitt sorgarsuff frá eini niðurstøttari sál, sum frammanundan samráðingini hevði vundið seg upp til skyggja um hina stóru »uppgerðina« og sjálfstýrisfrigeringina, ið alt brast. Tí tað bar sjálvandi ikki til at seta liv í hesar dreyrar uttanum lögting og Føroyafólk — og enn og minni í eini samráðing um havnir og vegir.

»Vit finga dikterað av Donum, hvat ið vit skuldu tolla, og hvat ið vit ikki skulu tolla, sápu kundu vit t. d. ikki tolla, men grammofonplátur o. s. fr.« røp-aði Jóannes bóndi í harmi móti ministerinum og Donum.

Aftur undrast vit og spurdi hvat ið baggaði manninum. Fullur varð hann ikki. Tað eru vit forir fyrri at dokumentera.

Hatta vit tollidiktaturinum er notoriskt ósatt. Eingin av teim, ið við ábyrgd samráðust við teir føroysku útendingarnar, dikteraði nakað um, hvat ið vit skuldu ella ikki skuldu tolla.

Tá ið talað varð um luksustollin, um hvørji luksusting kundu tollast uttan ov stórar administrasjonartreiddur, tá bað Jóannesar partamaður skrivara Mortensen um at kanna eftir, hvørjar luksustvørur hann helt vera lagligar at tolla. Og tað gjørdi hesin maður — tað var alt. Tá ið Jóannes bóndi so í harmi áltaði skrivarans orðlag ella framförlu av síni meining, fekk Jóannes av rætta viðkomandi undirstrikað, at skrivarin talaði uttan minstu ábyrgd fyrri ministerið. Hann segði bert — eftir okkara áheitan — ætlan sína um tað praktiskt gjøgnumförliga viðvikandi luksustollinum. Og Jóannes tyktist tá eisini at skilja, at so lá landið, tí hann loysti júst upp tann fundin, hann hevði steynt teim føroyska delegasjonarlímunum á til at taka støðu til skrivarin, álata hann — og »motiveringin« fyrri upplýsingini var, at tað var einki at tala um.

Tá ið teir »frælsu« ikki tora at geva móttøðumanni orðið og við røpan og geylan og dansi forða øðrum at seta og halda fund.

Formaður javnaðarmanna sum hevði verið við í samráðingini kundi sjálvandi ikki standa og tuga til Jóannesar stórmanna talu og rongjan av fakta. Hann bað tí Jóannes um orðið. Tað varð sýtt honum, hóast Jóannes bóndi í talu síni segði, at hann vildi gera stutt av, fyrri at aðrir kundu koma framat. Røpð varð tí

út yvir mannamúgvuna, at javnaðarmenn settu fund. Ná skóru »teir frælsu«, nakrir vestanmenn og aðrir í at røpa og geyla.

Okkara talari slongdi teim tá í andlitid og yvir hovdið:

»Hetta eru teir frælsu menninir, ið ikki tora at geva orðaljóð til ein frælsan mann. Fy, tilíkir eru trælir, trælir og aftur trælir...«

Mannamúgvan var á kóki og kravdi orðaljóð og fund. Tá vistu vestanmenn sær eingi onnur ráð uttan at slá í ring og kvøða av livsins makt.

Javnaðarfundurin varð so settur á Tinghúsvøllum. Men eisini her gjørdist rok. Ein kommunistur kom »teim frælsu« til hjálpar og legði við sveiggjandi stavi í hond og við røpan og skrálan móti okkara manni, sum hann stóð og talaði.

Ordanspolití var einki.

Fundur var so stalt ómögulur. Okkara formaður mátti tí noyðast við at røpa nokur manandi orð til fólkíð um at fylkjast við javnaðarmonnum og bróta við kapitaliststýrið og byggja landið á nýggjum botni.

Hann bað so fjöldina røpa eitt livi fyrri Føroya fiskimonnum og arbeidarum, men nú hendi tað merkiliga, at teir, ið høvdu verið so raskir at skrola, tagðu, tá ið røpt varð:

»Føroya fiskimenn og arbeidarar leingi livi!

Fráfali.

Teir ymsu politisku flokkar eru leysir á fótum í hesum tíðum. Hjá mongum er stórt mannafráfall. Tað er ikki sjáldan at siggja summar av flokksins bestu stöðlum melda pass og við meir ella minni rumbul fara úr flokkinum.

Her á landi hava menn merkt rembingar innanfyri allar flokkar, men fráfallið við trimum og basun fyrri opnum durum hevur bert verið hendur. At døma eftir merkjum í sól og mána kunna vit venta, at eisini hjá okkum fer ymist at henda av tí ein sambandsmaður undir merkinum á hevur tikið núverandi sambandspolitík í skúla. Hesin maður, ið — sum vit kunna døma — hevur sligið mangt slagid fyrri sambandið, er ikki blíður. Hann hóttað beinleiðis — og letur sambandið vita, at tað einans ger seg til spott við at royna at hevda, at tað hevur vundið í finansplásemjupolitikkum. Nei, sambandið hevur avgjørt brotið sítt princip, tað hevur víkið burtur av sínum

ÍSLAND

hefur fingið sín fyrsta social-demokratiske ministara.

Stórsigur hjá okkara partamonnum í Íslandi. Við seinasta val í Íslandi hava javnaðarmenn vundið stórsigur, ið dugir. Teir hava økt teirra tingmenn við 100 pct. og eru nú triði størsti flokkur í Íslandi: Teir høvdu 5 nú hava teir 10 menn á tingi! Saman við »framsóknarflokkinum« hava nú javnaðarmenn skipað ríkisstjórn.

Javnaðarmenn hava fingið sín ministara: Haraldur Guðmundsson, og framsóknarmenn tveir:

Hermann Jónasson, statsministari, og Eysteinn Jónson.

Hesir eru allir tríggir ungir menn, javnaðarmaðurin er hin elsti, 42 ára gamalur. Hann er prestasonur og ættaður úr Ísafjarðar sýslu. Nokur ár var hann blaðstýrari »Alþýðublaðsins« og limur av Reykjavíkar býarstýri, og í 6 ár hevur hann verið altingsmaður. Hann er bankastjóri á Seyðisfirði og handilskonur maður.

»fundamentala« stóði. Við koldum klókskapi hevur Stauning sigrað, drigið lögtingið júst akkurat so langt sum hann vildi, heldur hesin sambandsins stríðsmaður.

Skart og hvast verður sambandsins skatta- og tollpolitikkur álaður sundur. Ja, tað er ikki sort av óbeinleiðis brigdan til sambandsins oddamenn, at teir hykla eina stöðu yvir fyrri veljarum, sum er haldleys og vanvirðislig. Konservativur sum hesin sambandsmaður er, heldur hann uppá toll, og berjast móti tí »mest urettfærdige af al Skat, den direkte Beskatning«. Í einum »ironiserandi« tóna móti sambandinum høgur hann harðliga á avsingina av sukur-, the- og kaffitolli, sum talan var um. Tað er ikki hissiní av vanlukkum, hann tillegur nýtsluni av hesum vorum. Vit kunna nevna nokur: tannloysi, ring heilsa og fremjan av tí andsoyðandi og spillandi slatri.

Viðvikandi skaðanum av nýtsluni av ov nógvum sukri, kaffi og the, er sambandsmaðurin ikki langt av leið. Minni brúk av hesum tingum vildi ikki skatt, men spart mangan skillingin og lætt sjúkrakassunum væl um tær tungu byrðirnar, teir bera.

Sína fyrstu grein endar sambandsmaðurin við reinum orðum fyrri pengarnar til sambandið. Hann sigur bart út, at heldur sambandið fram á teirra leið, tað er við at ganga, má tað ikki rokna við, at menn sum higar til vilja melda seg »til politisk Tjeneste«. Í síni næstu grein finnist hann hovúðssakliga at sambandsins felagsskapi við vinstramenninar á ríkisdegi. Sambandsins rætti makkari á ríkisdegi er »det konservative Parti« sigur hann.

Illviljin móti tí beinleiðis

skattinum, stíflurin, tær nazistisku »tendensir«, ið ríma væl við ráðið um at leggja saman við teim konservativu í Danmark, ið sum kunnugt eru sterkt nazificeraðir, sigur okkum, at hesin sambandsmaður er fyrrverandi blaðstjóri á »Føroya-Þíðindi« harra Herluf B. Thomsen, Ísvirkisstjórn.

Sambandið hevur mist ella er við at missa sín besta penn og stuðul innanfyri keypmannastandin. At mangir fara við honum er ivaleyst. Okkum skal tað ikki undra, um sambandið ger eitt skáklop, minkar hin beinleiðis skattin og ger eitt hvort annað konservativt »bragð« fyrri at bjarga tí farandi líðinum, ið vil gera skarð í sambandsins avgjörda meirluta í Føroyum, um tað ikki verður heft aftur innanfyri flokkinn.

Aftursvarið

H. M. Jacobsen.

Vegna plásstrot mega vit til næsta blað biða við aftursvarinum til hin illsinta mannin, H. M. Jacobsen, afturhaldsverjarin, sum av vissari grund gav seg inn í javnaðarflokkinn, og sum eyðssýnliga hevur sett sær tað »reina« mál at dálka javnaðarmenn og seta spilt ímillum arbeidararnar á sjógi og landi, serliga ímillum Suðuroyingar og Havnamenn. Men vit skulu siga harra Jacobsen, at henda dálkan og spekulerau í spliti skal ikki eydnast honum.

Hvorfor gaa over Aaen efter Vand — hvorfor bruge udenlandske Sæber, naar De kan faa færøske, som er bedre og billigere, fra Fabriken — OKKARA —